

Első évfolyam.

27. szám.

1877. október 5.

DÉLIBÁB.

Heti lap a szépirodalom és művészet köréből.

Kiadó és főmunkatárs:

Gróf Csáky Alfonz.

Szerkesztő:

Dengi János.

Rendes munkatársak:

ABAFI LAJOS, AIGNER FERENCZ, ARADI JÓZSEF, BÁTORFI LAJOS, BENEDEK SÁNDOR, BÖHM ADOLF, CSALOMJAI, CSENGEI GUSZTÁV, DARMAI VIKTOR, DOLINAY GYULA, ERDÉLYI MIKES RÓZA, ERŐDI DÁNIEL, FÖLDVÁRI ISTVÁN, GÁSPÁR IMRE, HAJGATÓ SÁNDOR, HAMAR LÁSZLÓ, HANG FERENCZ, HOFFMANN MÓR, E. ILLÉS LÁSZLÓ, ILLYÉS BÁLINT, KÁRPÁTI KÁROLY, KERESKES SÁMUEL, KORODA PÁL, E. KOVÁCS GYULA, LUKÁCS ÖDÖN, MAJTHÉNYI FLÓRA, MÁRKI SÁNDOR, MENDE BÓDOG, MOLLER EDE, REVICZKY GYULA, RUDNYÁNSZKY GYULA, V. SÁRFFY IGNÁCZ, SIPOS SOMA, SÓLYOM JENŐ, SZABÓ ENDRE, DR. SZABÓ DÁVID, DR. SZEMÁK ISTVÁN, IFJ. SZINNYEY JÓZSEF, VAJDA VIKTOR, VASS JENŐ, GR. VAY SAROLTA, VÁRY GELLÉRT.

Megjelenik minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . . . 6 frt.
Fél évre . . . . . 3 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt. 50 kr.

Előfizetések, reclamatiók, vidéki levelezések, talányok, a talányok megfejtése, tréfák és atomák s a vegyesek rovataiba szánt közlemények a kiadóhoz, a lap bellartalmát illető kéziratok pedig a szerkesztőhöz küldendők.

Kiadó hivatal: Varga-utca 2256. sz.

Szerkesztői iroda: Szent-Anna-utca 2536. sz.

DEBRECZEN,

NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1877.

Előfizetési felhívás.

A „DÉLIBÁB“ mindezeideig igyekezett megmutatni, hogy ama czélokot, melyeket megindulásakor kitűzött, nem téveszté szem elől; hogy e czélok mennyiben lettek megközelítve s elérve, mutatta s mutatja az összes hazai sajtó elismerése s a közönség napról napra örvendetesen növekedő támogatása; mi, ha az eddigi arányban fog emelkedni, kilátást enged arra, hogy lapunk még terjedelmesebb alakban jelenjék meg az eddiginél is.

Kik lapunkat ismerik, tudják, hogy a „DÉLIBÁB“ létezése szükséges és jogos, az összes vidéki sajtót egyedül képviselvén a fővárossal szemben. Tartalma, értékre és változatosságra nézve a fővárosi nemzeti vállalatokkal versenyez; a borítékon hozunk számrejtvényeket, talányokat, tréfákat és adomákat, vegyes híreket s levelezéseket. Számos levelezőnk van külföldről, a fővárosból és vidékről. Egyszóval ezután is mindent megteszünk, hogy lapunk a művelt közönség támogatására érdemes legyen.

Előfizetési ára a lap homlokán olvasható.

A szerkesztőségénél előfizetni lehet a következő művekre is:

„Munkács ostroma“ Költői elbeszélés VI énekben. Irta **Dengi János**. Ára 20 kr.

„Falusi könyvtár“ mulattató, tanulságos, ismeretterjesztő és az élet köréből vett hasznos olvasmányok különösen a nép számára. Szerkeszti **Vass Jenő** és **Dengi János**.

Ez utóbbi megjelenik havonkénti füzetekben. Egy füzet ára 12 kr.

Egész évi előfizetési ára 1 frt. 20 kr.

SAKKTALÁNY.

Bartos Jankától.

nyört	hi	kéjt	va	la	Föl	lám	Ké
mo	ló	a	vén	E	la	zso	sé
lig	s győ	ál	az	kit	Me	ped	do
mot	dám	báj	rit	leg	vám	ges	rá
oly	Az	álmok	bi	nyé	va	gon	meny
Hogy	ál	kő	é	Al	szeb	te	álmot
én!	let	leg	ged	mod	kuny	be	lak
szebb	té	tam	hom	*A	bir	ál	véd

SZÁMREJTVÉNY.

11, 13, 5, 15, 14, 19, 16, 3, 7, 12, 13. *A kebelnek volt tündér kertje. Minden ennek szüleménye.*

17, 16, 6, 18, 3, 14, 12. *Kinek e tisztelet tétetik, Tőlünk szebb hazába költözik.*

5, 4, 7, 8, 9. *Ennek utjáról schael netérj Kívánja azt bármi szenvedély.*

17, 14, 15, 5, 6. *Farsangi táncvigalmak helye ez*
1, 5, 15, 6, 2, 8. *Nőnevek közt jelleheted ezt.*

1 19 *Ha kebled egykoron bánat fogja el,*
Gondolj rá — s lelked ebben nyugtot lel.

Megfejtési határidő október 19-e.

A „Délbáb“ 25-ik számában közlött sakkतालány értelme a következő:

Emlékimen elmerengve,
Olyan sokszor gondolok rád,
Olyan fájón cseng fülemben
Az utolsó Isten hozzád!
S rád gondolva keblem sebét:
A bánat mélyére tépi,
Mégis, mégis mily jól esnek,
Szép lelkednek bús emléki!

A szórejtvényé pedig: „Remény.“

„DÉLIBÁB“

Helyes megfejtését következő tisztelt előfizetőink küldték be:

Babos Szidonia, Kunczl Klemmi, Erdésy Józefa, Klein Nina, Péterdi András, Jóbb Ferencz, Kálnoki Matild, Szöllösy Szerafin, Kövesdi Mariska, Ferenczy Nándor, Margulet Jozefa, Sárközy Ida.

DÉLIBÁB.

Meti lap a szépirodalom és művészet köréből.

Tartalom:

1. Pályázat. 2. Nyári estén. (költ.) Csengey Gusztávtól. 3. Szilveszter apó hagyatéka. (beszély) Hamar Lászlótól. 4. A byzanti műveltség szelleme. Váry Gellértől. 5. Egy arzképre. (költ.) Reviczky Gyulától. 6. Ma gyarvartoronyi jelszó és üdvözlés. Vajda Viktortól. 7. Irodalom. Rudnyánszky Gyulától és Argustól. 8. Irodalmi és művészeti apróságok Argustól. 9. Tárza: temetői hang. (költ.) Koroda Páltól. Tollpróbálgatások Bolygó hollanditól.

PÁLYÁZAT.

A munkakedv és ambitio emelésére a „Déli-báb“ szerkesztősége

pályázatot hirdet

egy legalább 4 irott ivre terjedő eredeti beszélyre, melynek tárgya a mai társadalmi életből legyen meritve.

Jutalma 7 darab arany.

A jutalom a legjobbnak — mely természetesen irodalmi becses birjon — minden esetre kiadatik; megjegyezvén, hogy a jutalmazott sa dícséretre érdemesített közlési joga elsősorban a „Déli-báb“-ot fogja illetni, míg a többiekkel szerzőik szabadon rendelkezhetnek.

A munkák tisztán, idegen kézzel irva s a szerzők valódi nevét rejtő, jeligés levéllel ellátva 1877. november 25-ikéig bezárólag a „Déli-báb“ szerkesztőségéhez ezimezve küldessenek be.

Illetékes pályabírákról gondoskodva lesz.

Debreczen október 5-kén 1877.

A „Déli-báb“ szerkesztősége.

NYÁRI ESTÉN.

Élpihent a földi élet,
Kél az estnek tündér titka,
Csattogánynak lágy dalára
Szép kelyhét a rózsá nyitja;
Ugy reszket a harmat rajta,
Amint nyilik halkán, lágyan —
S lelke fölszáll édes, fájó
Sóhajában.

S hogy fölkelnek a tündérek
A esalogány édes dalén,
Lombok között átsuhannak
S ringanak a hold sugarán;
S ezüstszálna a sugárnak
Föllengnek a titkos égig,
Majd leszállva, amit láttak,
Elregélik.

Virágok közt elbolyongva
Hallom édes titkaikat —
Mondhatatlan szent búbájuk
Elmerengő lelkemig hat;
Rózsalelkek sóhajára
Szemem boldogan lezárom
És álmodva elfelejtem,
Hogy csak álom!

Csengey Gusztáv.

SZILVESZTER APÓ HAGYATÉKA.

— Beszélyke. —

Irta Hamar László.

(Vége.)

„Nem hagyok számodra egyebet örökül jó tanácsnál; de igen, hagyok még valamit: kedvencz hollómat. Ha meghalok, ennek az árván maradt

szegény madárnak légy utánam oly hű öre, mint én voltam neki; szerettem a jámbort, mert ő is szeretete megkuporgatni a drágaságokat. Egymástól sokat tanultunk. Vajha rád is ragadna valami az ő természetéből!"

Itt megszakad Szilveszter apó kézírása. Talán a váratlanul jött halál parancsolta meg a jó lelkű, de szigorú életböleségű öregnek: „ne tovább“ !!!

Andor összezúzott szívvvel dobta le a földre boldogságának siriratát s mint egy örült ugrott fel helyéről, hogy kirohanjon a temetőbe s kiássa körmeivel a sírból azt a vén gyilkost, ki megölte ifjúságának minden gyönyörűségét.

E pillanatban ismét hallatszott az a gúnyoló szózat: „kár! kár! kár“ !!!

A holló ott gubbaszkodott az ablak párkányán, nagy, fénylő szemével folyvást Andorra bámulva, mintha mondani akárna neki: „Ime kis gazdám, én vagyok, Szilveszter apó kedvencez madara; az öreg engem hagyott neked örökül s ezután együtt keressük a kincset!!!“

— Ha ha ha! kaczagott az ifju örvöngve; lám, még ez a rut állat is gunyt üz belőlem! no várj te sátán ivadéka, — kiáltá fokozatos hevüléssel, — nem sokáig boszantasz te engem gyűlölt károgaóssal! Azzal kirohant a szobából s egy keze ügyébe akadt ásóval üzőbe vette a csacska madarat, mely rémületes rikoltások közt szárnyra kapva szeren-

esésen megmenekült Andor haragja elől; megmenekült, de csak pár pillanatra, mert megcsontított szárnyai nem bírták a légben fentartani, lezuhant s csak a porban vergődve futhatott.

Andor utána! az udvarról ki az utcára, utcáról a mezőre, mezőről ki az erdőbe, mindenütt nyomában!

A szegény üldözött holló lábai végre is megtagadták a szolgálatot. Az elfáradt madár egy bokor tövénél megállapodott, kimerülten várva be a kegyetlen ifju halálos csapását.

— Ime itt fekszik vérében nagybátyám hagyatéka! — szolt Andorkeserűmosolylyal. — Kijátszotál vén zsugori — folytatá magánbeszédét, — féltetted aranyaidat könnyelmű unokaöcsédétől s elrejtetted azokat, ezzel a döggel akarva engem kárpótólni! Köszönöm az örökséget, nem kell, eltakarítom én is azt, mint te ahogy eltakarítottad kincsedet.

És elkezdett sirt ázni a kiszenvedett hollónak. Amint munkájában előrehaladt, egyszer csak megpendül az ásó.

— Nagy ég, ide valami van elrejtve! — kiáltá Andor s szorgalmasabban neki gyürkőzött munkájának.

Nem csalódott, egy jól megvasalt ládikó tünt elő a gondosan ásott gödörből.

Képzeltető, mennyire megörült a leletnek Andor. Egészen megfélekedezett a szomorú végtisztességtételről s csak a talált láda foglalkoztatta.

FÁRCZA.

TEMETŐI HANG.

A halmok puha bársonyára dőlünk,
Dalos madár ült mohos sírkövön;
Hűs szellő esztalan kapott hajunkba,
Szívünk meglepte gyermekes öröm.
Mikor a játék ép legédesebb volt,
Te fölkiáltál aggodalmasan:
„Mi bűn az itt a holtakat zavarni,
E szent hely csak mély, fájó gyászra van.“

Éltet hozunk mi a holtak honába,
Miért ne volna ez nekünk szabad?
Kedves vagy itt, miként a napsugára,
Melytől e hanton is virág fakad.
Ó boldog, ezerszer boldog helyecske,
Amely viseli kis lábad nyomát,
Óh ezerszer boldogtalan halottak,
Kik ezt nem érzik s alusznak tovább!

Koroda Pál.

TOLLPRÓBÁLGATÁSOK.

(Egy unalmas délután.)

A kingdom for a horte! — kiáltott föl III. Richard üldözötve a csata hevében; s a kingdom for — jó gondolat, kiáltanék én most, ha t. i. egy elajándékozni való kingdom állna rendelkezésemre. De vajjon hol is vegyem én ilyen unalmas délután a jó gondolatot, töprenkedtem tovább. Irásztalomon egy halmaz papír hevert előttem s tollam százszor is belemártottam már a tintatartóba, de mindannyiszor ismét kihagytam száradni. Az asztalka fölött Heine cabinet arczképe függ s én e perczen rá sem mertem nézni; féltem, hogy gunyoros tekintete kinevet töprengéseim miatt. De pedig ennek fele sem tréfa, nagy dolog az, mikor a gondolatok méhrajként zsongnak-bongnak lelkünkben, majd szétfeszítik agyunkat és nem bírnak kellő alakot ölteni. Ezer tárgy ragadja magával képzeletünket, de egy sem bír lekötni, hidegen hágy vagy már unalomig elcsépett. Hiszen csak nem lehet örökké p l e v n á z n i, török testvériségről s más ilyen modern dolgokról

Nehéz volt az s miként felülete mutatta: nem rég kerülhetett föld alá. Vajjon mi van benne?

Remény, vágy és öröm között feszeggette a zárt, végre felpattant a fedél.

Egy papírlap fehérlett felül, mintha szemfedője akarna lenni a szekrényke tartalmának. A papíron írást is látott Andor, csak pár szó volt az és a boldog ifju mégis oly sok mindent megtudott belőle.

„Szilveszter apó aranyai“ ez volt felírva arra a papirosra.

Meglepetésében kiejtette kezéből a szekrényt s a sok fénylő nemes érez csengve-bongva ömlött ki a földre.

— Ez az isten ujj! — kiáltá elragadtatva az ifju. Tehát még a mindenható sem helyezte az én Harpagonom nyomorult szándékát!!! Köszönöm e kegyet, — hálás leszek érte siromig!

Boldog érzelmekkel eltelve ért haza, de — a mi meglephet mindenkit — a talált kincs feletti lázas öröm nem tette annyira részeggé a könnyelműnek látszó ifjut, hogy megfeledkezett volna arról, ki neki ezt az örömet meghozta.

Templomba ment, hogy ismételve megköszönje az urnak ezen szent akaratját és azontul elment minden héten mindannyiszor, újból hálát adva az örökigazság esudálatos kegyelmeért.

Aki megérti az égi kijelentéseket, azt a hit malasztja ujjászüli; az új ember pedig előbb-utóbb diadalmaskodik az ó ember felett.

irni, kivált egy ilyen kis félreeső zugban,*) hol az országos lelkesedésnek is csak halvány visszhangjait kapjuk a lapokban s hol a jámbor föld népe buzácskájából, kukoriczúcskájából visz egy-egy vékányit a falu házára, hogy a „jegyző és bíró uraimék“ küldjék el majdan azoknak a szegény hős törököknek, akiket az isten áldjon és segítsen győzelemre. Itt még kisaszonyok sincsenek, akik finom ujjakkal tépést csinálnának; vagy vállalkozó szellemű „lelkes honleányok“, kik hangversenyeket rendeznek, melyben Pirióts vagy Kutjabagos fiai és leányai vetélkedve szavalják a lángragyujtó költeményeket, hajmeresztő balladákat és lesik a helyi lap következő számát, melyben diadalok vannak regisztrálva. S ők büszkék e diadalokra, akár Ozman pasa sem jobban az övéire; s jaj annak a boldogtalan szerkesztőnek, ki elfelejti a tisztelt működő hölgy nevét holmi „báj o s“ „r e m e k“ „f e l ü l m u l h a t l a n“, „p á r a t l a n“ ephithetonokkal körül garnirozni; még jó, ha nagyobb baj nem éri

*) E tárcza írója Pestmegye egyik csöndes falujában lakik. Szerk.

BIZANTI MŰVELTSÉG SZELLEME.

— Váry Gellértől. —

Napjainkban a szellemi tevékenység különös előszeretettel foglalkozik azon jelenségek buvárlatával, melyek együttesen véve alkotják az emberiségnek legszébb ékességét, a műveltséget. Minél előbbre halad az emberiség önérzete, minél tisztább világosságban áll előtte azon magasztos rendeltetés, melyet a teremtet világ láncolatában be kell töltenie, annál nagyobb óhaj él keblében azon mozzanatok ismerete iránt, melyek az idők multjában e cél elérésére egy-egy lépéssel elősegítették.

Sokszor jelentéktelen emberek, másszor figyelmet sem gerjesztő események voltak azok, melyek lassan, de annál biztosabban működve új korszakokat alkottak, czélszerűbb társadalmi berendezést eredményeztek, szóval az emberiség gondolatának egy fokkal bővebb fejleményt adtak. Ma ez, holnap amaz a nép lett az, mely a műveltség összes eszméinek örökségéhez jutván a vezérszerepet vitte. Majd az is, miután a kapott eszméket, intézvényeket és szokásokat sajátjaival kibővítette, letűnt a szereplés teréről, hogy helyét ismét egy másik foglalhassa el. Ezt a dolgot itt, amazt amott találták föl, kezdték a gyakorlati életben alkalmazni, míg kézzől kézre menve az emberiségnek közös tulajdonává vált.

Ha valami lealázó és gyermekes dolog nem volna a jelennek szűk körénél tovább nem látni, úgy méltán megelégedhetnénk műveltségünk jelen vívmányainak élvezetével. Műveltségünk jelen állapota ugyanis nagszerű összeg, melynek egyes járulékait a multban nagy emberek, egész századok és egész nemzetek szolgáltatták. Korunk nagykorúságának gondolata hordja ma-

mint az, hogy az illető művész i játékat, szavallatát vagy énekét nem eléggé méltányolt hölgy lapját örökre száműzi szalonjából.

Ide nem hat mindebből semmi; nincs fáklásmenet, nincs eljenzés, kivilágítás, demonstráció! Minden oly csöndes mint a tenger, mikor színe felületén nem ver tajtékos fodrokat a vihar vagy mint a föld, midőn még nem lakták emberek. A kertben dörögően konyulnak le az őszi rózsák tarka fejei, a méhek körülzibongják s a haragoszöld pázsiton kora őszi dör csillámlik. Az ákaszok sárgult lombjai behajlanak ablakomra s a szél búsan füttyürész a ritkuló galyak között.

A hunyó nap sugarai oda vetődnek szobám falára, a tarka szövetű törökös kerevetekre, a Derbu arep hőseinek karesu, finom idegzetes alakjaira, ott járják bohókás táncukat a padlat fényes koczkám s megtörnek a kandalló sárgaréz-rostélyos ajtaján, melyben még a mult ősztől maradt félig elhamvadt hasábok üszkei merednek felém. Mennyi álom, mennyi remény lőn azóta hasonló e hamvadó fadarabokhoz, hány érzelem hült így meg, lőn hamuvá. Szivarom füstje

gában azon titkos ösztönt, hogy e pontnál meg ne állapodjunk, hanem öntudatos észleléseink tárgyává tegyük a műveltségnek nemcsak a jelenleginél fejletlenebb fokozatait, hanem még embryo állapotát is. Az angol Lubbocknak a műveltség keletkezését és a történet előtti időket tárgyaló művei mintegy irott bizonyságok, melyekben századunknak ez óhaja és meggyőződése nyilatkozik. Német, Francia- vagy Angolország irodalma nem is szűkölködik oly tudományos művek, fölolvasások vagy értekezésekben, melyek a műveltség multját majd egy, majd más oldalról méltatva figyelműkre, már oly módon kiaknázták, hogy a műveltség egyes korszakai, nemzeti színezetei, sőt annak egyes tárgyaira vonatkozólag is nem egy értekezéskével, hanem egész könyvekkel vagy odatartozó irodalommal lehet rendelkezni.

Nálunk Magyarországon más körülmények vannak. A szellemi téren munkálkodók csekély száma lehetetlenné teszi azt, hogy a műveltség történetének multja körül is annyian foglalkozhassanak, mint Európa egyéb nagy nemzeteinél. Nekünk még vajmi csekély számmal vannak műveltség történeti munkáink, értekezéseink, ismertetéseink s más efféléink. Éppen e körülmény okozza, hogy hazánkban bármi csekély enémű ténykedésre sem lehet megvetéssel tekintenünk, mert egy csepp az is, mely a forrást előbb patakká, azután folyóvá nőni segíti.

A műveltségnek azon korszaka és színezete is, melyet értekezésünk tárgyául fölvetünk, olyszerű, melyet tudomásunk szerint kimerítően leíró magyar mű, de még értekezés sem létezik. Szimyeinek nagy szorgalommal összeállított repertoriuma, mely fölös számú hazai folyóirat, program, almanach és más egyébből vette adatait, igen sok magyarul földolgozott

halvány szürkés kék felhőkben szállt fölfelé s egyik kezemre fejem hajtám, míg a másikkal az előttem heverő papírlapra firkálgattam. Itt egy pár durva sziklát hevenyésztem, emitt néhány sorát egy jól ismert költeménynek, amott ismét egy csomó mindenféle alaku és idomu latin és goth. V. betűt írkáltam föl — a toll tovább karczolt a papíron s én még mélyebben, gondolatokban sülyedtem hajtám le fejem. Egyszerre összszereztem, öntudatlanul, félig álmodva, félig édes visszaemlékezések behatása alatt egy kis ház körvonalaít vetém papírra — oly ismerősnek tűnt föl nekem, a két oldalon följáró garádicsesal ellátott oszlopokon nyugvó veranda; a verandára nyíló ablak, a mellvéd mellett a két szék — — igen, igen, ez az, az a szép kis házaeska abban a bűvös tündéri fenyvesvölgyben, ahol életem egy oly boldog álomszerű korszaka folyt le; ezeken a székeken ültünk mi ketten, innét néztünk ki a sötét fenyőkkel borított óriási bércekre, itt hallgattuk a szökőkút sajátos méléző locsogását, a Sérénade walczer ábrándos, édesen kesergő hangjait. Mintha most is látnám szép halvány arcját, sötét szemeit, e bágyatag fényű álmodó csillaglángokat — amint rám

műveltségtörténeti tárgygyal ismertet meg bennünket, de meggyőző egyszersemind arról is, hogy hazai nyelvünkön még a byzanti műveltségnek ismeretére nem juthatunk; magyarul még tüzetesen arról szóló könyvet vagy értekezést nem olvashatunk; pedig e műveltség reánk vonatkozólag éppen nem érdektelen holmi, tudva azt, hogy a byzanti műveltségnek a magyar műveltségre a szomszédságnál fogva nem jelentéktelen vala a befolyása kivált árpádházi királyaink alatt.

Ha e sorainkkal, melyekkel a byzanti műveltség szellemét akarjuk vázolgatni, csak egy értékes csöppet is szolgáltatathatunk hazai szellemi életünk nagy folyamába, akkor nyugodtan tehetjük le azon tollat, melylyel e föladatot megoldottuk.

I.

Közel vagyunk azon időhöz, melyben őseink bevándorlásának ezredik évét ünnepehetjük meg. Kiki tudja, hogy a kilencedik század végével tüntek föl a hajdan Pannoniának és Dáczának nevezett vidéken azon magyarok, kiknek még csak neve is nem csekély rettegésbe ejtette Európa akkori népeit, mint akik még csak akkor kezdtek megbarátkozni a műveltségnek két igen fontos tényezőjével u. m. a földmívelés és a helyhez kötött lakás eszméjével.

Azok, kik értelmesebbek voltak őseink közül, csakhamar belátták, hogy a magyar törzsnek főmáradaása érdekében alkalmazkodnia kell Európa egyéb népeihez. Az alkalmazkodás általános elvének érvényesítése annál nehezebb volt, mert a választásnál kétféle vitt az út. Európa délkeleti csúcsán ott foglalt helyet a fényes császári város, a már ekkoriban Konstantinápolynak nevezett Byzant, nyugaton pedig, távolabb esve ugyan hazánktól, Róma tűnt föl olyan kútforrás-

veti őket; mintha hallanám lágy dallamos hangját, mintha ismét ott volnánk együtt! Bejárjuk a sziklák ormaít, virágokat szedünk s a vizesésnél lent, lent a mély völgyben, hová a napsugár is alig bír behatni, távol az emberektől óriási sziklafalaktól elzárva, halkan tovacörtető kristály hullámu hegyi patak partján letelepedünk a bársony puha, virágokkal átszótt gyepszőnyegre s bokrétába kötjük a nefelejéseket — — olyan szép kékek, ugy mosolyognak s oly odaadón simúlnak keblére, amint föltüzi őket!

Az őszi szél haragosan rázza meg a fák galyait, ablakomról a nap utolsó sugarai is eltűnnek, köd ereszkedik a csöndes, néptelen rónatájra, szobám is homályba vonul; s ahol még előbb a nap ragyogó sugarai ineselegtek, mindent egyforma egyhangu szürkesség borít! Eszembe jut Goethe mondása:

Freund! grau ist jede Theorie
Und golden glüht die Fruecht am

Lebensbaum....

Vajjon igaza van-e a nagy költőnek és bölcsnek? Olyan félig mosoly fele lebegett ajkaim körül, Goethe sohasem volt kedvenczem, bámultam benne a

nak, melyből nemzetek szívták magukba a műveltség üdítő eszméit.

Magyarország e két pont közt ingadozott. Mind Róma, mind Konstantinápoly föl szivárogtak be részint a hittérítés, részint a kereskedés vagy más egyéb érintkezés által oly új eszmék az erkölcsi fogalmakat, ruházkodást, táplálkozást vagy más egyebeket illetőleg, melyeket a magyarság még azelőtt nem ismert, melyekhez még nem volt szokva. Ez ingadozásnak a nagy állambölcs és első király sz. István egy határozott lépéssel végetvetett, midőn nemzetét és hazáját a nyugoti népek sorába kebelezte. Igaz, hogy ezek még akkor mind szokásaikban, mind holmiaikban nyersebbek voltak, mint Konstantinápolynak lakói, de a józan elme észrevehette, hogy Konstantinápolyból a leáldozó dicsőségnek utolsó sugarai fénylenek, míg Rómából a jövődönék hajnala dereng.

Tény tehát, hogy a magyar nemzet mindjárt első királyától kezdve a nyugoti műveltségnek szelleméhez szegődött, de nem törtenhetett az mégsem oly módon, hogy a tőszomszédság okánál fogva a byzanti műveltségből is egy és más át ne szivárognon közénk. Még a messzebb nyugoti tartományok sem bírták magukat annak befolyása alól kivonni. A német császári korona, a birodalmi alma, az elefántesontból készült különféle díszművek, melyek a kilencedik vagy tizedik századból származnak, mindannyian byzanti színezetűek éppen úgy, mint az orgona, melyet Nagy-Károly a byzanti császártól kapott ajándékba, először Achenben állított föl.

Nem csoda tehát, ha Magyarországon is, mint mondók, kivált az árpádházi királyok alatt, meglehetősen érezhető az általános nyugoti s illetőleg latin színezet mellett egy kis byzanti kinézés is. Ez legerősebb

főnségest, a nagyot, de nem hatott rám megkövült nyugalmával. Oh! milyen más vagy te bámult és szeretett mesterem! és oda néztem az íróasztalom fölött függő képre.

A szanaszét csapongó gondolatok fölött végre is sikerült diadalmaskodnom, a toll rohant a papíron, egyik betű a másikat érte, sor sor után támadt, a rímek csengtek, bongtak s édes dalokká olvadva össze szívemben, az érzelmek alakot nyerének a papíron. A kép halvány, bánatos mosolyjal ajkai körül nézte lázas munkámat s mintha a felhomályban halottam volna susogni a „Nachlass“ e töredékét:

Tag und Nach hab ich gedichtet,
Und hab doch nichts ausgerichtet;
Bin in Harmonien geschwommen
Und bin doch zu nichts gekommen.

Fejém mellemre hanyatlott, a toll kisiklott kezemből — s gépiesen mormogám utána a két utolsó sort:

Bin in Harmonien geschwommen
Und bin doch zu nichts gekommen.

A szél jajgatott, zokogott és az ákászkodó ablakomra hullatták hervadt leveleiket.

Bolygó hollandi.

még magának első szent királyunknak korában; később mindinkább veszteti látszik erejét, míg a vegyes házbeli királyainkkal, kik már születésüknél fogva is vagy olaszok vagy más egyebek voltak, Magyarország művelődése egészen a nyugoti népeké szerint alakult.

Hogy a szláv lakosok, kik a magyarok eljövetele előtt a Duna Tisza vidékén laktak, fajrokonsági szempontból is a byzanti befolyás alatt állottak, az bizonyos. Valószínű, hogy a byzanti telepek sem hiányoztak, melyek a byzanti főhatóságnak ugyanannyi biztosítékául szolgáltak. Ilyen lehetett a mostanság pestmegyei falu Oesa (byzantiasan *οἰκία*), melynek román stílusú temploma is a helynek ős régiségéről tanuskodik; nemkülönbén Kalocsa (*καλοκία* szépbáza.) (L. Hornyik Kecskemét város története.) A már régebbi byzanti befolyásnak eszerint csak mintegy folytatása volt az, hogy a magyarok közül is némelyek a kereszténységnek byzanti alakját vették föl, mint Verbulchu és Gyula erdélyi vajda, ki egy byzanti Hierotheosz nevű szerzetest is hozott magával, amint Konstantinápolyból visszatért hazájába. Verbulchuról megjegyzi a történelem, hogy hazájába való visszakerülése után maradt az a ugers pogány, aki azelőtt volt, mintha csak a keresztvíznek színét sem látta volna, míg Gyula (*Γουλας*) azt saját háza körében gyakorlatilag is érvényesítette.

Igy nagyon természetes, hogy már az ő leánya Sarolta, kit Géza magyar vezér vett nőül, byzanti színezetű keresztény szokásokat vitt magával férje körébe, kinél ily módon a női gyöngédség akarva, nem akarva is bizonyos előzékeny érzelmet idézett elő a kereszténység iránt. Kétségtelenül ennek következménye gyanánt tekinthetjük azon körülményt, hogy a legrégebbi keresztnevek, melyeket őseink a szittyia megnevezések helyébe fölvettek, mindolyanok, melyekhez már nemzetiségi szempontból is a byzanti egyház különös előszeretettel viseltetett. Ilyenek az: István (Stephanosz), András, Mihály, Vazul, György, Miklós, stb. nevek, melyeket még mainap is örömeztőbb ad a törzsökös magyar ember ujonan született gyermekeinek, mint p. o. a Vilmos, Lajos, Benedek vagy más ilyen neveket.

Bizonyos, hogy első sz. királyunk, mélyre látó állambölcsőségénél fogva hazánk jövőjét Európa nyugoti nemzetéhez fűzte s azért mindjárt saját fiát is Henriknek vagyis magyarosan Imrének kereszteltette; mégis sokkal erősebb volt a byzanti áramlat Magyarországon, hogysem annak színezetéből magát egészen kibontani sikerült volna. Az ország törvényei latinul foglalódtak írásba, a fiához írott intelmeit latinul jegyezte föl, a pannonhalmi monostor alapító levelét latinul állította ki, de mindemellett a byzanti műveltségnek közege, a görögnyelv sem volt egészen ismeretlen előtte. Hazai történetíróink állítják, hogy sz. István tudott görögül. Ez ugyan nem Plátó és Demosthenes nyelve volt, hanem azon byzanti görög nyelv, melyet a belevegyült sok szláv elem már meglehetősen kiforgatott régi classikai formájából. Bizonyítja ezt azon ok-

levél (diploma), melylyel első sz. királyunk a bold. Szütről nevezett veszprémi görög apácákat megalapította. Így tehát ugyanő, ki egyik kezével Pannonhalmán a sz. Benedekről nevezett latin szerzeteseket telepíti le, másikkal a byzanti egyház szülötteit a nagy sz. Vazul szabályait követő görög apácákat honosítja meg. Édes anyja, Sarolta iránti kegyelet vitte-e erre nagy királyunkat, kiről említők azt, hogy a kereszténység byzanti alakjával ismerkedett meg előbb, vagy pedig azért, mert a byzanti eszmék még ekkor hazánk földén meglehetősen erős lábón állottak, nehéz volna határozottan eldönteni. Az előbbi csakis gyaníthatjuk, az utóbbi pedig valószínűnek mondhatjuk. Hogy miért honosította meg István a görög apácákat, annak okául önmaga az alapító levélben ezt mondja: „Én István egész Magyarország királya alapítom az Isten anyjáról nevezett apácák monostorát Veszprémben önmagam, feleségem, gyermekeim és egész Pannónia lelki üdvéért.” (Szerdahelyi, Diploma graecum S. Stephani regis. Budae. 1804.) Nagyon hihető tehát, hogy a byzanti eszmék, szokások és fölfogások ekkor még oly szilárdak voltak Magyarországon, miszerint az ország fejedelme azok iránt magát közönyösen alig viselhette, hanem mintegy erkölcsi kötelesség gyanánt nehezült rá, hogy azokat is méltatásban részesítse.

Éppen e félig latin, félig byzanti állapotoknak szolgálnak bizonyosságul mainapig is fenmaradt koronázási diszjeleink. Az arany gömb, melyre kereszt van illesztve, egyenesen byzanti származék, mint amit a byzanti császárok vettek először használatba, a méltóságukat mutató jelvények közt. A koronázási palást némi nyomait tünteti föl a byzanti izlésnek, amennyiben a palást közepén levő üdvözítő nimbusz kereszt alakban meg van osztva vagy a cifrázatok helylyel közzel byzanti alakban idomulnak, de a rajta levő apostolok vagy próféták képei és a föliratok mind a latin fölfogásnak bizonyítékai. Maga a szent korona pedig mintegy összejegedett képviselője a byzanti és latin műveltség azon csendes küzdelmeinek, mely első szent királyunk uralkodása alatt még egész határozottsággal sem ide, sem oda nem dőlt el.

(Folyt. köv.)

EGY ARCZKÉPRE.

Mint nyári éjszakán
A csillagot:
Úgy nézlek esendes vágygyal én,
Ha egyedül vagyok.

S mint nyári éjszakán
A csillagok:
Zajgó szívem hullámibam
Emléked úgy ragyog.

Reviczky Gyula.

MAGYAR VÁRTORONYI JELSZÓ ÉS ÜDVÖZLÉS.

A történet minden legesekélyebb mozzanatról számolni kénytelen és a művelődés ott terem legszebb virágokat, hol a vizsgálódás mindig résen áll s ellenőrzi a tények menetét avagy betekint a multba s kifürkészi a legrejtettebb kincseket is, homályból derítvén világot s megvilágítván, mit sötétség fedett.

Őseink foglalkozását felderíték a történetírók s hála a folytonos buvárkodásnak, most már egész multjok tisztában áll előttünk. A munkálkodás sohasem fölösleges azonban és, aki csak egy homokszemmel is gyarapíthatja a felvilágosodás anyagát, nem végez hiábavaló munkát.

E reményben fogtunk mi is tollat, a magyar vártoronyi jelszót és üdvözlést illetőleg egyetmást elmondandók. A magyar harczias nép volt mindig; háboruban találta elemét, kedvét s ha külellenség nem találkozott, harczjátékokkal kergette el unalmát. A harczkiáltás mindjárt kezdetben meglepő volt, egészen alkalmas arra, hogy hangzatos riadó voltával zavarba ejtse az ellent, sőt meg is félemlitse. Majd a Jézus! kiáltása kapott lábra s különösen a pogányság ellen való harczban folyton ez járta, mintegy bebizonyítására a keresztényi érületnek, mely a kebleket dobogtatá.

Igy esett ez a harczban, csatában; de vajjon mi lehetett a jelszó, mely a különböző várakban és kastélyokban divott? Hiszen a toronyörnek szemügyre kellett vennie minden idegent s ha valaki közeledett, bizonyára kérdőre vonta avagy legalább a jelszó után tudakozódott. Avagy ha e pusztá formalitást figyelembe nem vették is, a várörök, kivált háborus időben, bizonyára ellenőrizték egymást s ezt kérdésekkel, tehát bizonyos meghatározott jelszóval cselekedték.

S ezt illetőleg Fraknó vára leírásával szolgálván hivatkoztunk a jelszóra, mely ott századunk első tizedeig használatban volt. Azt írók, hogy az helyi viszonyra vonatkozott, sajátlag egy ottani eseménynek köszöni eredetét. Mondják ugyanis, hogy az ott még jelenleg is jó karban levő hatalmas s még a rómaiak vagy a góthok idejéből származó fekete torony fenekén, a vár egyik asszonya, valamely Gilet (Giletus) herczeg neje, büneiért éhhalállal lakolt volna. Rozália volt a neve. A monda szerint kilenc napig küzdött volna az éhséggel, mialatt az illető ör a torony tetejéről így kiáltott volna le hozzá: Szalláh hé! Szalláh hé! azt vizsgálgtván, ha vajjon a fogoly él-e még? Kilenced napra aztán nem felelt senki, miből tény gyanánt következtették, hogy a szegény nő csakugyan éhen halt.

Azóta folyvást fenmaradt e jelszó a fraknói örök számára s századunk első tizedeig mindig e kiáltás hangzott le a vár fokáról: „Szalláh hé!” mely szó a Rozália kicsinyített alakja és ugy is használható, hogy Száli vagy Sári.

Ezt irtuk volt Fraknóra vonatkozólag, egy fővárosi lapban terjedelmes leírásával szolgálván. Azóta szorgalmasan foglalkozván e kérdéssel, hajlandók vagyunk a fraknói jelszó eredetének egészen más magyarázatot adni.

Az a Szalláh héli melyet egy Bécsu helyt megjelent német könyv alapján a Rozáliából származtatánk, teljesen magyar eredetű és csak a szomorú tényről tanuskodik, hogy ez irányban is sokat ártott a német: s ott, hol néhány évtizeddel azelőtt a magyarság még virágjában volt, a múlt század germanizáló törekvései elfajzást idéztek elő s nem birván végleg kiirtani a magyar nyelvet, eredeti szépségéből kiforgatták.

Mert ha ezt a „Szalláh é”-t közelebbről vizsgáljuk, úgy fogjuk tapasztalni, hogy az semmi egyéb, mint a „Szóljál héli” becsületes magyar kifejezés német korciszültötte. A „Szóljál héli” egyebütt is használatban volt és bizonyára Frankón is ama magyar világból eredt, mely a többféle eszközzel megindított germanizáció korszakát s a birtokok egy kézbe halmozását megelőzte; mert miként egy híres követ országgyűlési beszédéből tudjuk, százával pusztultak ki Sopronmegyéből a magyar esaládok akkor, midőn a hercegi hitbizományt megalapították. Fraknó is német cselédek és német örök kezébe kerülván, a lezajlott harcok után, azok a „Szóljál héli”-t „Szalláh é”-re torzították; a legkevésbbé sem áll az, mintha e kifejezés az egykori Rozáliával, kinek emlékére a Fraknót koronázó bérczesúcsra kápolnát emeltek az Eszterházyak, névleges összeköttetésben állana.

Igy tehát teljes bizonyossággal állithatjuk, hogy a „Szóljál héli” miként több magyar várban és nevezetesen Besztercz-Bányán, úgy Fraknón is jelszóul szolgált s csak a nemzeti hanyatlás korszakában vesztette el jellegét.

Vajda Viktor.

I R O D A L O M.

(MAJTHÉNYI FLÓRA UJABB KÖLTEMÉNYEI.)

Csendes, kicsiny ház homályos erdő közepén; az ablak alatt halkán suhanó patak csörgödez; a habokba nesztelen fák sötét ága lóg; az ablakból ábrándosan tekint a kék csillagos éjszakába egy kis hamupipóke: ez a Majthényi Flóra költészeté. Egy hangszer, mely a vihar megrázó akkordjaitól sohasem reszket, hanem csupán a gyermekbölcső, az első szerelem, az ifjukur szelid emlékeiről dúdol. Egy asszony, aki nem zeng halléluját, aki nem a nagy eszmék mártyrkinjától zokog, csak szíve fájdalmait altatja el gyöngéd merengő dana mellett. Oly nő, akinek örömet megbocsátjuk, hogy verseket irt; mert úgy tűnik föl, mintha azokat önkénytelenül rebegné, mintha imádkoznék.

Nem több mint Vay Sarolta; de kevesebb mint Büttner Lina. Leteszszük könyvét s egy két hang még visszacseng szívünkben! Ó tán nem is kíván többet! Neki a jelen nem ad örömet, ő a jövőben nem hisz: hite reménye, öröme, bújja, mindene a múlt.

Egy ismeretlen rév! sötét habok!
Távol már zengenek az angyalok!

Buzdítani őt vagy visszatartani, ma már nincs okunk.

Érzés, néhány szép gondolat, itt ott meleg hang:

elég emyi kedves virág egy kis koszoruból, mely nem is több valóban, mint egy koszoru a multak sirkövében.

Öszevéve: Majthényi Flóra költői kedély. Ez is sok, mert az isten az asszonyt asszonynak és nem Byronnak, nem Hugónak teremté. Vigasztalja meg Reviczky:

Das traurige muss nun geschehn.

Rudnyánszky Gyula.

(Omphale asszony lábainál. Regény, írta Márkus József, Nagyvárad, Pauker Dániel kiadása. 1878. Ára 1 frt.)

E munka a fiatal szerzőnek tudomásunk szerint harmadik műve, mely a nyilvánosság előtt önállóan jelenik meg. Az első a „Fekete betűk sötét tarta lommal” című volt apró elbeszélésekkel, melyek nem annyira elbeszélések, mint inkább a fiatal szív édes és keserű emlékeinek futólagos papírra vetései voltak. A másik a „Téli estékre”, már értékesebb volt s meglátszott rajta, hogy szerzőjük komolyabbá és tanulmányozóbbá vált; az „Uj idők” behatóbban is foglalkozott vele. E harmadikban még nagyobb haladást látunk. Hőse Melanie, az özvegy bárónő, az antik mythologia Omphalejának modern alakja, typical alakja modern társadalmunknak, prototypje a kaczer asszonyoknak. Gazdag férje hamar halála után szabadon, kihívóan él; neveti udvarlóit s beleszeret — akaratán kívül — Zoltánba, e valódi költői lelkületű férfiuba, ki szintén szerelemre gyulad iránta. Szemben gyűlölik egymást, de titkon annál forróbban szeretik. Végre helyzetükből folyó események után tudomást vesznek kölesönös vonzalmukról, de már későn.

Az érdekes tárgy ügyesen van földolgozva s Melanie és Zoltán alakjai mondhatni tragikaiak. Igazi szenvedélyükből kifolyó botlásaik, küzdelmük egymás és önmaguk ellen s fájó catastrophájuk... elejétől végig vonzóvá, érdekessé, rokonszenvessé teszik őket s szinte elengednők bukásukat, ha ennek bekövetkeznie nem kellene. Situációi érdekfeszítők és sok helyen költői vonásokkal ecsetelvék; motioumai helyesek és meggyőzők. Tárgyának alapja a kaczer, tetszelgő bűnhődése. Szerző nagyon helyesen cselekedett, midőn a büntetést nem a hibákból kifolyólag eszközölte, hanem a felébredt való érzélem marczangoló fájdalmával és megsemmisítésével. Így hatása nagyobb s Melanie megsemmisülése tragikaibb. A személyek jelleméhez mindvégig hű maradt. Ugy látszik hogy legtöbb gondot Melanie és Zoltánra fordított s tán ez az oka, hogy Bélát, Zoltán barátját és Frankensteint — Melanie imádóját — kevesebb figyelemre méltatta. — A cselekvény jól ki gondolt és teljes; s eszerint a regény egyik főkélléke, az e g y s é g, megvan regényében. Psychologiai festései gondosak és mindvégig következetesek.

Behatóbb ismertetésére nincs elegendő terünk; de az eddigiekből is látható, hogy „Omphale asszony lábainál” számbavehető mű, mely a pártolást megérdemli.

Argus.

IRÓDALMI ÉS MŰVÉSZETI APRÓSÁGOK.

— **Mai számunk**, mint látják olvasóink, nem a Kutasi, hanem a város nyomdájából került ki. Több okunk volt a változtatásra, mely — hiszszük — csak előnyére válik a „Délibáb“-nak. A szerkesztőség.

— **Csengey Gusztáv**, munkatársunk „Bokrétás világ“ című költői elbeszélésére Aigner Lajos előfizetést hirdet 1 frtjával, mely összeg szerzőhöz Aszódra (Pestmegye) küldendő.

E költői művet, mely a közelebbi akadémiai pályázaton leginkább kitűnt, fölösleges ajánlunk olvasóink figyelmébe.

— **Poe Edgar** két kitűnő művére szintén előfizetést hirdet, **Hang Ferencz**, ki Poetól már eddig is sikerrel fordított. A két kötet ára 2 frt, mely szerzőhöz Kalocsára küldendő.

— **Liedl Ferencz** magán zenekonservatóriumának rendszeres programja Budapestről beküldetett; előadatik benne hegedű, gordonka, oboa (tárogató), fagott (mélysip), trombita és piston, vadászkürt és cimbalom.

— **Stilizálás.** A „**Debreczen**“ 191. számából: „Csak ne volna olyan vén az a Sándor bácsi! És egy nehányszor bálba vittél volna! Csakhogy kitánczoltam volna magamat, így nem bántom volna, ha férjhez adtál volna is!“

Ha a szerkesztő új nem volna, nem csodálkoznánk volna!

— **A szatmári esodabogár**, Böszörményi Bertalan, ki szerencsés volt már egyszer betolonczoltatni, most a Szilágyban folytatja üzérkedéseit. A zilahi „Szilágy“ mulatságos behuzásokat beszél el élményeiből s egész szeretettel hívja föl reá a rendőrség figyelmét. Helyesen. Az ilyen elmeháborodott vadpoétákat a Lipótmezőre kellene szállítani.

— **Különb**en Temesváry iránti magatartása az új szerkesztő daczára is a régi. 190. számában lélesen satyriálja a társulatot. Azt mondja a többi közt: „A testület segédszemélyzete valóban hatalmas. Mind (!) megannyi kész színész.“ etc.

Temesvárynak — mint halljuk — ez nagyon zokon esett.

— **Színházunk** a mult szombat nyílt meg; azóta az egyes tagok bemutatása történik. Eddig Toldy, Alszeghy Ilona, Haray, Szikszayné és Láncezy léptek föl.

Toldy derék, hivatott színész, ki az Egressy helyét van hivatva betölteni. Már rég ismerjük őt Szatnáról Láncezyval együtt, hol szintén kedvencei voltak a közönségnek.

Alszeghy Ilona hangja nem erős, de kellemes. Egy hibája van: nagyon hideg, nem képes magával ragadni. Szikszayné bensőséggel, érzelmmel játszik; kár, hogy néha nagyon is nekiküzesedik!

A társulat egyik legkedvesebb jelensége Török Róza, ki tavaly disze volt a székesfehérvári közönségnek. Gratulálunk, hogy itt is hódít.

A mellékszeményzet hatalmas, arról szólni se lehet.

— **Temesváry**, buzgó színgazgatónk, hogy ne csak a közönségnek, de színészeinek is kedvét keresse: jelenleg egy új színdarabot irat „**Kém ásson**“ címmel. A főszerepet Foltényinak szándékozik adni, kinek nem lesz egyéb dolga mint folytonosan a „Kém ásson“-t declamálni. Foltényi majd kiugrik a bőriből.

— **A Petőfi-társaság** tagjai számát 40-ről 60-ra emelte. Az új beosztás szerint vannak pártoló, működő és tiszteletbeli tagok. A pártolók kötelessége 10 frtot fizetni, a működőké nem működnie s a tiszteletbelieké... hallgatni.

Argus.

APRÓSÁGOK.

Nagy dologban töri most fejét Nagyvárad tekintetes tanácsa. — Állandó színházat akar építtetni. Ami mindezideig csak jámbor szándék maradt.

Kivételére mostanság gondolni sem lehet. Hiányzik az alaptőke.

Valaki azonban nemrégiben eltalálta, hogy miként kellene összetereíteni a szükséges pénzt.

„Fizessen — ugymond — minden délelőtt káromkodó ember ötven krajczárt, minden délután káromkodó egy forintot. Két ezél lesz elérve ezáltal. Kevesebb káromkodást fognak hallani Váradon, az alaptőke pedig hamarabb együtt lesz.“

Ugylátszik az indítványozó jól ismeri magyarjait.

A vidéki városok is illumináltak azután, midőn a főváros a tüntető mozgalmat megkezdte.

Pozsony is ráadta a fejét s kivilágított. Az ünnepély jól sikerült. Ami azonban roppant boszantotta a város jámbor polgármesterét, aki ennél fogva kapta magát s a következő ékes fogalmazványu falragaszokat csirizeltette a város egyes házaira:

„Ezzel tudatik a közönséggel, hogy helybeli lakosok egy része által, a törökök által eddig kivivott diadalok általi megünneplésre tervezett kivilágítás önkénytes tett. Én arra senkit sem kötelezem. Gotte Mór, polgármester.“ Szegény feje.

Allo! Spiritusba vele!

S. Jenő.

DEBRECZENI SZINHÁZ.

A színelőadások a debreczeni városi színházban szombaton September hó 29-kén vették kezdetüket, Kátóna örök szépségű „Bánk-bán“-jával. A czimszerepet Toldy Ferencz adta, — s elég drámai erőt fejtett ki, — belőle idővel jó színész válik — különösen ha leszokik a sok helyütt nem szükséges — mély hangvételekről — melyek a mormogáshoz hasonlítanak — s melyek csak kellő alkalomkor használva adják meg a kívánt hatást. Lovászi mint Peturbán, Ságghi mint Biberach, gyakorlott és hasznavehető tagoknak mutatják be magukat. Melindát Törökné sok bájjal, bensőséggel, és meleg érzellemmel személyesítette, ő gyöngye a társulatnak.

Vasárnap Alszeghy Ilona lépett fel a „Bettyár kendője“ című népszínműben, hangja kellemes ugyan, de nagyon elfogultnak látszott, róla többszöri fellépte után bővebben szólunk. Hétfőn színre került a 18 éves ezredes“ francia vigjáték 1 felvonásában, melyben a 18 éves ezredes Törökné — igen helyes felfogással személyesíté — úgy szinte Gyöngyössy Etel kis szerepét ügyesen tölté be. Aranyossi is ügyes színésznek mutatkozik. A második darab „Férj az ajtó előtt“ című operetben Nyilvay Irma közönségünk kedvencz operette énekesnője — oly szépen — oly kellemesen énekelt — mint mindég; kapott is tapsot — és egy diszes virágkoszorút. Harai Sándor nem rendelkezik oly hangokkal, melyek Ducroquet Flórián szerepéhez kívántatnak. Az eddigi látottakból ítélve — van a társulatnak néhány jó tagja — de semmi esetre sem áll a „Debreczen“ 190. számában hozott bombasztikus bírálat (?) mely tekintet nélkül agyondi-eséri még a színlaphordót is.

Cs—y.

Szerkesztői üzenet.

Kérjük ama szerkesztőket, kiknek e számot megküldtük, nyilatkozzanak, hogy sziveskednek-e lapunk tartalmát időközönként fölemlíteni? mert csak is ez esetben léphetünk csereviszonyba.

Hang Ferencz Kalocsa. A lapot küldjük; a küldeményeket mielőbb kérjük.

Otthon. A chinai dalokból. Az elsőt magyartalaná teszi a szigoru technika. Ha megengedi a simitást, segítünk rajta. A másikat fölhasználjuk. Mind-ezeknél hamarabb kerülne sor azokra a prózákra. Üdvözet!

Az elhagyott árva. Ismét azt mondjuk, amit a multkor mondtunk.

L. S. B.-pest. Elolvasása után szólunk.

Ányos Pál olvasása közben. Közölni fogjuk; hiányain majd igyekszünk, amennyire lehet, segíteni. A többinek a gondos formán kívül egyéb érdeme nincs. A magánsorok kedves emléket idéztek vissza.

O. K. Sugatag. Szivesen; arra az udvariasságra ezentul is számíthat nagysád.

Gr. V. S. Kaptam. Levelem megy.

„Szarvasi Ujság“ A „Beranger és Uhland“ elejét is el akarnám olvasni; kérem azt a számot. S aztán egyebet is már!

TRÉFÁK ÉS ADOMÁK.

Közli jegyzetei után: Gróf Csáky Alfonz.

Párbaj vér nélkül.

— De Uram! ismétlem, én nem akartam önt sérteni, egyáltalán! és becsületében távolrul sem, — mondá a kihivott, egy jovialis elméncz, a párbaj színhelyén.

— Nem! — kiáltá a másik dühösen.

— Meg kell verekednünk. Egyikünknek itt kell maradnia.

— No jó, — felelé a békeszerető ellenfél, — hát maradjon ön itt.

— Én elmegyek.

S azzal elindult hazafelé. Az egészről azután nevetség s kiengesztelődő lakoma lett.

A p a z a r a g g á l y a.

— Tartok tőle, — mondja a pazar, — hogy előbb utóbb mint koldus h a l o k meg.

— Én pedig attól tartok, jegyzé meg valaki, — hogy ön mint koldus fog élni.

N e m n a g y m e s t e r s é g.

Midőn a magyar káplár tanította az ujonczot német commndó szóra fegyverét forgatni, a hadnagy figyelmeztette, hogy a szavakat helyesen ejtse ki, nem pedig így: Hapták! Riktaj, Lingsó, Regsó, Baifusz stb. mire a káplár azt felelte, hogy hát hadnagy ur kitudná-e mondani ezt a magyar szót: „tyuk nyak.“

— No pizon nad meszterszág: hát „tuknak.“

E g y l á b o n.

Ballerina és drámai színésznő vitáztak együtt egymás szakmája fölött.

— Ön nem volna képes egy lábon állani oly sokáig mint én, bármeddig tanulná is.

— Hja, — vizonzá a drámai színésznő, — arra csak a libák képesek.

S e m m i s u r r o g a t u m!

— Igazgató ur, megvárom, hogy ma „Don Juan“ előadásán valódi pezsgőt adasson a színpadra! — mondá a színész az igazgatónak.

— J ó! Holnap „Ármány és szerelmet“ adjuk, ön játsza Ferdinándot s gondoskodom, hogy ön az utolsó felvonásban v a l ó d i mérget kapjon!

VEGYESEK.

— Egy francia paraszt szép nyulat fogván kertjében, ezzel ügyvédjét akará megajándékozni. Zsákba téve, vitte is Páris felé. Utközben a korcsma előtt kérdik, mit visz? Nyulat, még pedig eleven nyulat, felel önelégülten János. De egy ital bort csak megiszik velünk, kérdi egy furfangos suhancz. Meg hát miért ne — s az atyafi leül. Ezalatt zsákjából a nyulat kilopják, s a korcsmáros kutyáját teszik helyébe. A zsákot később gyanutlanul vállára vetve, megindul Páris felé. — Az ügyvédhez beérkezve, így köszönti:

Mit mondana az ur annak, a ki egy eleven nyulat hozna ajándékba? — Azt, hogy köszönöm, felel mosolyogra az ügyvéd. Itt van hát, s azzal egy állat a zsákból kirohanva, az ágy alá menekül, s ott kutya módra ugatni kezd. Kutya ez atyafi, nem nyul! — Teremt' utse nyul az uram, csak ijedtében próbál ugatni, de látja, hogy nem ért hozzá. — Végre kihúzzák az ágy alól a nyulat, s emberünk nagy rémültére csakugyan kutyává vált a nyul.

— **A fehér liliom minék a jelképe?** A fehér liliom az ártatlanságnak jelképe; a keleti népeknél azonban a liliom egyenes, éghez irányzott növése miatt a szabadságot jelképezte. A rómaiknál a liliom reményt jelentett: egy ismeretes római pénzre a liliom van ráverve, eme felirattal: „spes publica, spes augusti, spes pópuli.“ — Tirusi Híram ki bölcs Salamon templomát építette, a templom előcsarnokának oszlopait liliomokkal ékesítette fel a titok jeléül: ide hordatta az építő anyagszert tanítványai által, kikkel csak az előcsarnokot építetté, az egész művet pedig maga készítette; tehát Híram a liliomot a mysterium jelének tartotta. — Franciaországban a liliomot a megbélyegzett emberek homlokára sütötték. — A régi legendában a liliom a halált jelképezte.

— **Az esernyő története.** A legrégebb történeti adat az esernyőt illetőleg 800-dik évről maradt fenn, mikor a ma salezburgi pöspök a toursi apátnak egy esernyőt adott ajándékba. Rendesebb használata XIV.

Lajos alatt kezdődik. Angolországban, az első, ki esernyővel merészkedett megjelenni esőben az utczán, a legnagyobb nevetségnek és az utczai suhanczok bosszantásának tette ki magát: ki mégis elég hidegvérű volt mindazt három hónapon át fel sem venni, míg végre nem bírván vele, ntánozták, s az esernyő közhasználatra jött.

— **Európa legmagasabb két csucsat:** a Mont Blancot és Monte Rosát a mult század végeig csak nevérol ismerték — s csak 1790 után sikerült Saussurenek, a világhírű genfi születésű természetbuvárnak, a Mont Blanc tetejére jutni. Ő erről úgy, mint a Monte Rosáról is, több igen érdekes és részletes tudósítást adott ki, s magasságukat is megismertette. Ugyanis a Mont Blanc. 14. 773 láb, a Monte Rosa 14,284 láb. Saussurenek a Mont Blanca hatolása óta a megmászások folyvást szaporodnak, úgy annyira hogy 1863-ban 34-en mentek föl a Mont Blanca. Nem úgy van az Monte Rosával; ez utóbbi sok ideig vetélytársa lévén a Mont Blancnak, több merész turistában vágyat keltett, de noha a kísérletek majd minden évben megújultak, egész 1852-ig még senki sem tudott legfelső csúcsára jutni, mignem 1852-ben a Smith testvéreknek sikerült. kimondhatlan fáradság és kiállott veszély után a „Höchate Spitzét“ is megmászni. Azóta már minden évben találkozott pár utas, ki e fárasztó utra vállalkozik; de nem lévén annyira ismerős, mint a Mont Blanc látogatói sem oly számosak.

27

28 krtól

kezdve gyermek iskola táskák kaphatók

Baum Miksa

bécsi gyári raktárában.

27

27

Egy hat octávás Phisharmonica, legjobb karban szabad kézből jutányos áron eladó. Értekezhetni lehet Kádas-utca 1889. sz. alatt.

Schenk J.

Debreczen Szécsényi utca,
ajánlja a nagyérdemű közönségnek jól berendezett

butorraktárát

a legjutányosabb árak mellett.

Valamint nagy választékban levő olajnyomatu diszes aranykeretekben foglalt képeket 10 havi részlet fizetés mellett.

Közvetítő és tudakozó intézet.

A debreczeni közvetítő tudakozó intézet ajánlja magát a n. é. közönség kegyes pártfogásába.

Foglalkozik mindennemű ingatlan u. m. házak, földek, szőlők és gyártelepek adás-vevés, cserélés és bérbeadásával, továbbá ingóságok eladása, különösen Wertheim vas szekrények, használt butorok, varró- és cséplőgépekkel, bolti állványok és egyéb felszerelésekkel, értékpapirokkal sat. és végre gazdatisztek, gépészek, nevelő és nevelőnők, zongora tanító és tanítónők, társalgónők s mindkét nembeli cselédek gyors és pontos elhelyezésével, nemkülönben kölcsön pénzek biztos elhelyezésével. Együttal figyelmébe ajánlja a nagyérdemű közönségnek a város különböző részein alkalmazott tábláit falragaszok kifüggesztésére, valamint a helyi lapokban közlendő hirdetésekre.

Zichermann H.